

Szekcióbeszámoló

A család és az intézmények kapcsolata

Szekciónkban, értelemszerűen igen sokan voltak az iskola világából. 30-40 fő volt közel állandó, így már második napra igen jó munka- és vitahangulat alakult ki. Többen a résztvevők közül már mint szociálpedagógusok dolgoznak, mások most készülnek erre a munkára, de volt olyan iskolaigazgató is, aki itt akarta megtudni, hogy mit várhat az új szakembertől.

Előre jelzem többünk véleményét, miszerint igen fontos volt egy „asztalhoz” ültetni a képzőket, a felhasználókat, az elmélet és a gyakorlat szakembereit, hiszen gyakran egyszerűen kommunikációs zavart okozott egymás terminológiájának megértése. Az első néhány óra azzal telt el, hogy egyáltalán megértsük egymás nyelvét, hogy alapvető bizalmatlanságokat küzdjünk le. Fontos volt tisztázni, ki mit várt ettől a konferenciától: a gyakorló pedagógusok például konkrét segítséget napi munkájuk végzéséhez, a képző helyek némelyike ígéretet arra, hogy növendékeinek lesz álláslehetőség a végzés után.

Néhány jellemző kérdés:

Mit tehet az iskola a napjainkra jellemző egyre növekvő szociális feszültségekkel: kinek az igényei legyenek a meghatározók, ugyanis elég élesen eltér egymástól az „adófizető” polgár és a létminimumot el sem érő szülő igénye?

Hogyan illeszkedjen az osztályfőnök családdal kapcsolatos munkája a szociálpedagóguséhoz?

Hosszan vitatkoztak a szekció résztvevői azon, hogy mi a szerencsésebb, ha az iskola maga iskolázza be arra alkalmasnak tartott pedagógusát, vagy ha kívülről hoz szakembert. Felmerült az is, hogy egyáltalán szükséges-e a pedagógusi végzettség ehhez a munkakörhöz. Van konkrét példa arra, hogy általános iskola néhány pedagógusának beiskolázásával oldotta meg a kérdést, de arra is hoztak példát, amikor egy pesti kerület önálló szociálpedagógiai csoportot létesített.

Figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy ma már senki más, mint az iskola nem döntheti el, hogy kit alkalmaz, tehát a képzéseknek kell a szélesebb választékot bemutatni és biztosítani.

Komoly gondként jelezte a szekciónk egyik legaktívabb tagja – egy fővárosi általános iskola igazgatója –, hogy jelenleg nem adottak a feltételei a szociálpedagógus alkalmazásának, se jogszabályi se gazdasági segítséget nem kap.

Teljes egyetértéssel találkozott az a gondolat, hogy sokkal hatékonyabban kell megoldani a szakma menedzselését.

Sokat beszéltünk arról is, hogy egészen más az igénye egy kis településnek és egy nagyobb város iskolájának. A kis településeken, ahol gyakran a pedagógus minden, ott nem igen tud az iskola önálló szociálpedagógust alkalmazni.

Megfogalmazódott annak az igénye, hogy keresse meg az új szakma a helyét a különböző szociális, segítő intézmények között (nevelési tanácsadó, családsegítő). Félő, hogy helyenként a sok bába között elvész a gyerek. Persze jelenleg nem az a legfontosabb kérdés, hogy hol legyen a szakember, hanem, hogy egyáltalán legyen.

Igen érdekes volt, hogy a szekcióvezetők minden törekvése ellenére sem lehetett érdemben beszélni a családokkal kapcsolatos problémákról, még túlságosan lekötötte a vitatkozókat az új szakember helyzete, képzésének állapota. Azt azért közösen megállapítottuk, hogy a családok viszonya az iskolához is alaposan megváltozott – egyszerre vár gondjai megoldásához segítséget, valamint igényei érvényesítéséhez új lehetőségeket.

Az iskola szociális problémáinak másik oldala, hogy „és ki foglalkozik a pedagógus egyre inkább rosszabodó szociális helyzetével”? Az iskolából eltűnnek a tudós, nagy tekintélyű tanárok, helyükbe a saját gondjai alatt görnyedő, külön munkából élő tanárok kerülnek.

ACZÉL ANNA – MÁNYAI JUDIT

Deviancia

A Deviancia szekció egyik legfontosabb tanulsága alighanem az, hogy a humán szféra egyes jelenségeit nem lehet kizárólag egyetlen szakma szemszögéből vizsgálni, szükség van az azonos, illetve hasonló társadalmi jelenséggel foglalkozó szakemberek rendszeres eszmecseréjére. Ez a tanulság nyilván már az első szekcióülést követően megfogalmazódott a résztvevők többségében azok után, hogy kiderült: még a „deviancia” mint fogalom tartalmában is nehéz egységre jutniuk az egyes szakmák képviselőinek.

A következő meghatározások hangzottak el a devianciára: antiszociális magatartás; bűnözés; a megszokottól (akár pozitív, akár negatív irányban) eltérő életvitel; törvényen kívüliség; magatartászavar.

Azt is fölvetette az egyik résztvevő, hogy a deviancia meghatározása feltételezi, hogy ismerjük a „helyes utat”, az üdvözítő társadalmi magatartást”, tehát amihez képest megfogalmazhatjuk, mi a „mátság”, a normától eltérés.

A vita során az is világossá vált, hogy a deviancia értelmezésétől függ, hogy ki milyen beavatkozási módot, eszközt tart szükségesnek annak érdekében, hogy minél kevesebb gyermek kallódjon el, szoruljon perifériára, marginalizálódjon. Tulajdonképpen az említett célt szolgáló eszközökről folyó vita során derült ki, hogy a gyakorlat számára a mindennapokban való cselekvés érdekében mégiscsak körvonalazható a deviancia tartalma: olyan magatartás, környezet, állapot, amely gátolja, megakadályozza, hogy a gyermek beilleszkedjék a társadalomba.

A szekció résztvevői foglalkoztak a devianssá válást magyarázó tényezőkkel is, különösképpen a család működési zavarraival, a gyermek- és ifjúságvédelmi intézményrendszer hiányosságaival. A tennivalók sorában a szekció szakemberei elsősorban arra kerestek választ, hogy a szociálpedagógia mit tehet a veszélyeztetett, illetve deviáns fiatalok számának növekedése ellen. Bár a szekció tagjai a legkülönbözőbb szakmákat képviselték (pedagógus, szociális munkás, katonatiszt, büntetőjogász, kriminológus), a résztvevők egyetértettek abban, hogy a legfontosabb a deviancia megelőzése. A megelőzésben pedig kulcsszerepe kell hogy legyen a szociálpedagógiának, mégpedig úgy, hogy a két legfontosabb szocializációs műhelyre, a családra és az iskolára koncentrálna a szociálpedagógiai ismeretekkel rendelkező szakembernek időben kell beavatkoznia a gyermek harmonikus fejlődését akadályozó folyamatokba.

A devianciák felől nézve tehát a „jobb megelőzni, mint büntetni” klasszikus elvnek a megvalósulását szolgálhatja a szociálpedagógiai munka hazai bevezetése, illetve elterjesztése. A résztvevők megvitatták azt is, hogy a jelenlegi büntető igazságszolgáltatási rendszer segíti-e a fiatalok bünelkövetők társadalmi beilleszkedését. A szekcióban az ehhez a témához hozzászólók egyetértettek abban, hogy fejlesztésre szorul az említett intézményrendszer. A szakemberek szerint ennek egyik legfontosabb eleme kell hogy legyen az úgynevezett közösségi alapú reagálási módok, büntetési formák bevezetése és ezzel párhuzamosan a szabadságvesztéssel járó szankciók visszaszorítása. A közösségi alapú büntetések (például jóvátétel, közösségi szolgálat) végrehajtásában ugyancsak szükség lehet szociálpedagógiai ismeretekkel rendelkező szakemberekre.

LÉVAI MIKLÓS

Gyermekvédelem

A gyermekvédelmi szekcióban leginkább olyan szakemberek vettek részt, akik az intézményesített gyermekvédelemben már bekerült gyerekek nevelésével, oktatásával, gondozásával közvetlenül vagy közvetve foglalkoznak. Voltak persze iskolai gyermekvédelmi felelősök és sajnos csak nagyon kevés olyan szakember, aki a megelőzés, családgondozás, utógondozás révén kerül kapcsolatba a gyerekekkel.

A felmerült kérdéseket több csoportba célszerű sorolni sokféleségük miatt:

- a szakmában ma dolgozók szakmai kompetenciája, szociális ismeretei;
- a korábbi szociális ismeretek kompatibilitása;
- a szakmai alkalmasság előzetes és folyamatos kontrolljának szükségessége és módja;